

ประวัติศาสตร์ชาติไทย

(Thai History)

ฉันทนา บรรณารม

100.-

ประวัติศาสตร์ชาติไทย

(Thai History)

กลุ่มสมรรถนะทางสังคมและการดำรงชีวิต

ISBN 978-616-495-322-2

พิมพ์ครั้งที่ 1 พ.ศ. 2569

จำนวนที่พิมพ์ 5,000 เล่ม

เรียบเรียงโดย

ฉันทนา พรณารม

จัดพิมพ์และจัดจำหน่าย โดย...

แถมฟรี

e-book แต่ละบทเรียน

ในรูปแบบ QR Code

บริษัท วังอักษร จำกัด

69/3 ถนนอรุณอมรินทร์ แขวงวัดอรุณ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพฯ 10600

โทร. 0-2472-3293-4 Mobile 08-8585-1521

e-mail : wangaksorn9@gmail.com

Facebook : สำนักพิมพ์ วังอักษร

www.wangaksorn.com

Line ID : wangaksorn

บริษัท วังอักษร จำกัด ขอสงวนลิขสิทธิ์

ตามพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 และพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์เพิ่มเติม พ.ศ. 2565
ห้ามมิให้ทำการคัดลอก ดัดแปลง แก้ไขเนื้อหา หรือเผยแพร่ต่อสาธารณชนไม่ว่ารูปแบบใด
ชื่อและเครื่องหมายการค้าอื่น ๆ ที่อ้างอิงในหนังสือฉบับนี้ เป็นลิขสิทธิ์โดยชอบด้วยกฎหมาย
ของเจ้าของแต่ละราย บริษัทฯ มิได้อ้างความเป็นเจ้าของแต่อย่างใด

**ตารางกำหนดการจัดการเรียนรู้
วิชา ประวัติศาสตร์ชาติไทย**

ครั้งที่	รายการ		จำนวนชั่วโมง
	บทเรียนที่	ปฏิบัติ	
1 - 2	บทเรียนที่ 1 กระบวนการทางประวัติศาสตร์	ใบกิจกรรมที่ 1.1 สถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ในท้องถิ่น ใบกิจกรรมที่ 1.2 เปรียบเทียบสาเหตุการล่มสลายของอยุธยากับความท้าทายของประเทศไทย	4
3 - 4	บทเรียนที่ 2 อาณาจักรสุโขทัย อยุธยาและธนบุรี	ใบกิจกรรมที่ 2.1 ศิลาจารึกพ่อขุนรามคำแหงมหาราช มรดกแห่งความทรงจำ ใบกิจกรรมที่ 2.2 การล่มสลายของอยุธยากับความท้าทายไทยยุคใหม่ ใบกิจกรรมที่ 2.3 วิเคราะห์สมัยธนบุรี	4
5 - 6	บทเรียนที่ 3 พัฒนาการอาณาจักรรัตนโกสินทร์ตอนต้น	ใบกิจกรรมที่ 3.1 วัดโพธิ์มหาวิทยาลัยแห่งแรกของไทย ใบกิจกรรมที่ 3.2 การฟื้นฟูชาติสมัยรัชกาลที่ 1 - 3 และบทบาทวัดในสังคมไทยปัจจุบัน	4
7 - 9	บทเรียนที่ 4 พัฒนาการอาณาจักรรัตนโกสินทร์ยุคปฏิรูปบ้านเมือง	ใบกิจกรรมที่ 4.1 การได้คาร์มเพราะสังคมปฏิรูป...นำไปสู่...การเปลี่ยนแปลง (ระบอบ) ใบกิจกรรมที่ 4.2 ผลกระทบของสนธิสัญญาเบาว์ริงกับการค้าเสรีไทยปัจจุบัน ใบกิจกรรมที่ 4.3 การเลิกทาสสมัยรัชกาลที่ 5 และผลต่อสิทธิมนุษยชนไทย	6

ครั้งที่	รายการ		จำนวนชั่วโมง
	บทเรียนที่	ปฏิบัติ	
10 - 11	บทเรียนที่ 5 พัฒนาการอาณาจักรรัตนโกสินทร์ยุคประชาธิปไตย	ใบกิจกรรมที่ 5.1 การใช้สิทธิออกเสียงเลือกผู้แทนราษฎรในดวงใจ ใบกิจกรรมที่ 5.2 วิเคราะห์เหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 และพฤษภาทมิฬ 2535	4
12 - 15	บทเรียนที่ 6 โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริของในหลวงรัชกาลที่ 9	ใบกิจกรรมที่ 6.1 พระมหากรุณาธิคุณพ่อหลวงในดวงใจพสกนิกรไทย ใบกิจกรรมที่ 6.2 วิเคราะห์โครงการพระราชดำริกับการพัฒนาเศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อม ใบกิจกรรมที่ 6.3 หลักเศรษฐกิจพอเพียงกับการแก้ปัญหาวิกฤตเศรษฐกิจและภัยธรรมชาติ	8
16 - 17	บทเรียนที่ 7 พระราชกรณียกิจที่สำคัญของในหลวงรัชกาลที่ 10	ใบกิจกรรมที่ 7.1 การศึกษาโครงการในพระราชดำริผ่านกิจกรรม Bike for Dad & Bike for Mom ใบกิจกรรมที่ 7.2 โครงการ Bike for Dad & Bike for Mom และการรวมพลังคนไทยในสังคมยุคใหม่ ใบกิจกรรมที่ 7.3 Mind Map พระราชกรณียกิจด้านการทหาร ศาสนา กีฬา และการศึกษา	4
18	ประเมินผลลัพธ์การเรียนรู้ระดับรายวิชา		2
รวม			36

คำนำ

บริษัท วังอักษร จำกัด ได้จัดทำหนังสือวิชา **ประวัติศาสตร์ชาติไทย (Thai History)** เพื่อใช้บูรณาการและประกอบการเรียนการสอน ตามหลักสูตรอาชีวศึกษา (สอศ.) หลักสูตรส่งเสริมการเรียนรู้ (สกร.) และหลักสูตรอุดมศึกษา ผู้สนใจในการพัฒนาการเรียนรู้และทักษะ

หนังสือเล่มนี้ประกอบด้วยเนื้อหาสาระ ใบกิจกรรม แบบฝึกหัด แบบทดสอบคู่ขนาน มีจุดประสงค์ในการยกระดับผู้เรียนให้เรียนทฤษฎีและปฏิบัติ เพื่อเสริมสร้างทักษะ ประสิทธิภาพ และการประยุกต์ใช้ได้จริง โดยเน้นกระบวนการเรียนรู้ที่มีคุณธรรม จริยธรรม จรรยาบรรณวิชาชีพ และกิตติคุณในการทำงาน เพื่อสร้างสมรรถนะตามความต้องการของสถานประกอบการ เนื้อหาในหนังสือเล่มนี้แบ่งออกเป็น **7 บทเรียน** คือ **บทเรียนที่ 1 กระบวนการทางประวัติศาสตร์** **บทเรียนที่ 2 อาณาจักรสุโขทัย อโยธยาและธนบุรี** **บทเรียนที่ 3 พัฒนาการอาณาจักรรัตนโกสินทร์ตอนต้น** **บทเรียนที่ 4 พัฒนาการอาณาจักรรัตนโกสินทร์ยุคปฏิรูปบ้านเมือง** **บทเรียนที่ 5 พัฒนาการอาณาจักรรัตนโกสินทร์ยุคประชาธิปไตย** **บทเรียนที่ 6 โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริของในหลวงรัชกาลที่ 9** และ **บทเรียนที่ 7 พระราชกรณียกิจที่สำคัญของในหลวงรัชกาลที่ 10**

หนังสือเล่มนี้มีเนื้อหาที่ทันสมัยตามแผนการพัฒนาศึกษาด้านสมรรถนะทางสังคมและการดำรงชีวิต สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติและแผนการศึกษาแห่งชาติ เพื่อให้ผู้เรียนมีผลลัพธ์การเรียนรู้และสมรรถนะตามหลักสูตร

ฉันทนา พรณารม

สารบัญ

บทเรียนที่ 1 กระบวนการทางประวัติศาสตร์	1
1.1 ความหมายและวิธีการทางประวัติศาสตร์	2
1.2 กำเนิดและพัฒนาการของอาณาจักรไทย	4
ใบกิจกรรมที่ 1.1 สถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ในท้องถิ่น	12
ใบกิจกรรมที่ 1.2 เปรียบเทียบสาเหตุการล่มสลายของอยุธยา กับความท้าทายของประเทศไทยยุคใหม่	13
แบบฝึกหัดบทเรียนที่ 1	14
บทเรียนที่ 2 อาณาจักรสุโขทัย อยุธยาและธนบุรี	17
2.1 พัฒนาการด้านการเมืองการปกครอง	18
2.2 พัฒนาการด้านเศรษฐกิจ	25
2.3 พัฒนาการด้านสังคม วัฒนธรรม และวิถีชีวิต	29
2.4 พัฒนาการด้านความสัมพันธ์กับต่างประเทศ	38
2.5 ภูมิปัญญาไทยสมัยสุโขทัย อยุธยาและธนบุรี	42
ใบกิจกรรมที่ 2.1 ศิลปจารึกพ่อขุนรามคำแหงมหาราช มรดกแห่งความทรงจำ	47
ใบกิจกรรมที่ 2.2 การล่มสลายของอยุธยากับความท้าทายไทยยุคใหม่	48
ใบกิจกรรมที่ 2.3 วิเคราะห์สมัยธนบุรี	49
แบบฝึกหัดบทเรียนที่ 2	50
บทเรียนที่ 3 พัฒนาการอาณาจักรรัตนโกสินทร์ตอนต้น	52
3.1 พัฒนาการด้านการเมืองการปกครอง	53
3.2 พัฒนาการด้านเศรษฐกิจ	55
3.3 พัฒนาการด้านสังคม วัฒนธรรม และวิถีชีวิต	56
3.4 พัฒนาการด้านความสัมพันธ์กับต่างประเทศ	62
3.5 ภูมิปัญญาไทยสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น	63
ใบกิจกรรมที่ 3.1 วัดโพธิ์ มหาวิทยาลัยแห่งแรกของไทย	65
ใบกิจกรรมที่ 3.2 การฟื้นฟูชาติสมัยรัชกาลที่ 1 - 3 และบทบาทวัดในสังคมไทยปัจจุบัน	66
แบบฝึกหัดบทเรียนที่ 3	67

บทเรียนที่ 4 พัฒนาการอาณาจักรรัตนโกสินทร์ยุคปฏิรูปบ้านเมือง	69
4.1 พัฒนาการด้านการเมืองการปกครอง	70
4.2 พัฒนาการด้านเศรษฐกิจ	73
4.3 พัฒนาการด้านสังคม ศาสนา ภาษา ศิลปะ และวัฒนธรรม	76
4.4 พัฒนาการด้านความสัมพันธ์กับต่างประเทศ	82
4.5 พัฒนาการอาณาจักรรัตนโกสินทร์ก่อนเปลี่ยนแปลงการปกครอง	84
ใบกิจกรรมที่ 4.1 การได้ครม เพราะสังคมปฏิรูป... นำไปสู่.... การเปลี่ยนแปลง (ระบอบ)	86
ใบกิจกรรมที่ 4.2 ผลกระทบของสนธิสัญญาเบาว์ริงกับการค้าเสรีไทยปัจจุบัน	87
ใบกิจกรรมที่ 4.3 การเลิกทาสสมัยรัชกาลที่ 5 และผลต่อสิทธิมนุษยชนไทย	88
แบบฝึกหัดบทเรียนที่ 4	89
บทเรียนที่ 5 พัฒนาการอาณาจักรรัตนโกสินทร์ยุคประชาธิปไตย	92
5.1 ปัจจัยสำคัญที่นำไปสู่การเปลี่ยนแปลง	93
5.2 พัฒนาการด้านการเมืองการปกครอง	94
5.3 ภูมิปัญญาไทยยุคประชาธิปไตย	106
5.4 สมัยรัชกาลที่ 10 พ.ศ. 2559 - ปัจจุบัน	113
ใบกิจกรรมที่ 5.1 การใช้สิทธิออกเสียงเลือกผู้แทนราษฎรในดวงใจ	117
ใบกิจกรรมที่ 5.2 วิเคราะห์เหตุการณ์ 14 ตุลาฯ พ.ศ. 2516 และพฤษภาทมิฬ พ.ศ. 2535	118
แบบฝึกหัดบทเรียนที่ 5	119
บทเรียนที่ 6 โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริของในหลวงรัชกาลที่ 9	122
6.1 จุดเริ่มต้นของโครงการพระราชดำริ	123
6.2 โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริโครงการแรก	124
6.3 หลักการสำคัญโครงการพระราชดำริ	124
6.4 ตัวอย่างโครงการในพระราชดำริ	124

ใบกิจกรรมที่ 6.1 พระมหากษัตริย์คุณพ่อหลวงในดวงใจพสกนิกรไทย	147
ใบกิจกรรมที่ 6.2 วิเคราะห์โครงการพระราชดำริกับการพัฒนาเศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม	148
ใบกิจกรรมที่ 6.3 หลักเศรษฐกิจพอเพียงกับการแก้ปัญหาวิกฤตเศรษฐกิจ และภัยธรรมชาติ	149
แบบฝึกหัดบทเรียนที่ 6	150
บทเรียนที่ 7 พระราชกรณียกิจที่สำคัญของในหลวงรัชกาลที่ 10	153
7.1 พระราชประวัติ	154
7.2 พระราชกรณียกิจที่สำคัญในพระบาทสมเด็จพระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว	156
7.3 โครงการในพระราชดำริ	162
ใบกิจกรรมที่ 7.1 การศึกษาโครงการในพระราชดำริผ่านกิจกรรม Bike for Dad & Bike for Mom	178
ใบกิจกรรมที่ 7.2 โครงการ Bike for Dad & Bike for Mom และการรวมพลังคนไทยในสังคมยุคใหม่	179
ใบกิจกรรมที่ 7.3 Mind Map พระราชกรณียกิจด้านการทหาร ศาสนา กีฬา และการศึกษา	180
แบบฝึกหัดบทเรียนที่ 7	181
บรรณานุกรม	184

บทเรียนที่

1

กระบวนการทางประวัติศาสตร์

หัวเรื่องหลัก

- 1.1 ความหมายและวิธีการทางประวัติศาสตร์
- 1.2 กำเนิดและพัฒนาการของอาณาจักรไทย

สแกนเพื่อดู
e-book

ผลลัพธ์การเรียนรู้ระดับบทเรียน

วิเคราะห์และประเมินค่าข้อมูล หลักฐานทางประวัติศาสตร์ ตามขั้นตอนของวิธีการทางประวัติศาสตร์

แนวคิดหลัก

กระบวนการทางประวัติศาสตร์หรือวิธีการทางประวัติศาสตร์ คือ ขั้นตอนการสืบค้นเรื่องราวในอดีตของสังคมมนุษย์จากระ่องรอยหลักฐานที่หลงเหลืออยู่ในปัจจุบัน ด้วยวิธีการศึกษาอย่างเป็นระบบ

การนำวิธีการทางประวัติศาสตร์มาใช้ในการศึกษาเหตุการณ์สำคัญทางประวัติศาสตร์อย่างมีเหตุผลจะทำให้เหตุการณ์นั้น ๆ มีความน่าเชื่อถือ

สมรรถนะการเรียนรู้

แสดงความรู้เกี่ยวกับกระบวนการทางประวัติศาสตร์และประวัติศาสตร์ชาติไทย

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. อธิบายความหมายและความสำคัญของประวัติศาสตร์ได้ถูกต้อง
2. อธิบายวิธีการทางประวัติศาสตร์ได้ถูกต้อง
3. จำแนกประเภทหลักฐานทางประวัติศาสตร์ได้ถูกต้อง
4. ใช้กระบวนการทางประวัติศาสตร์ในการสืบค้นร่องรอยทางประวัติศาสตร์ได้ถูกต้อง
5. ประยุกต์ใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ในการดำเนินชีวิตได้

เนื้อหาสาระ

กระบวนการทางประวัติศาสตร์เป็นแนวทางการดำเนินการอย่างเป็นขั้นตอนที่ **นักประวัติศาสตร์** นำมาใช้เพื่อสืบค้นเรื่องราว เหตุการณ์ ความเป็นมาในอดีตของสังคมมนุษย์จากหลักฐาน ร่องรอยที่คนในอดีตสร้าง บันทึก รวบรวมและปรากฏให้เห็น ซึ่งเริ่มต้นจากความอยากรู้อยากเห็น หรือตอบข้อสงสัย ด้วยตนเองตั้งแต่ต้นอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล จนบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนด เรียกว่า **วิธีการทางประวัติศาสตร์**

1.1

ความหมายและวิธีการทางประวัติศาสตร์

1.1.1 ความหมายของคำว่าประวัติศาสตร์

ประวัติศาสตร์ หมายถึง การศึกษาเรื่องราวในอดีตของมนุษย์ที่เกิดขึ้น โดยอาศัยหลักฐาน ข้อมูล ร่องรอยที่ค้นพบ การค้นคว้าข้อเท็จจริงต่าง ๆ โดยอาศัยเอกสารที่เป็นลายลักษณ์และโบราณวัตถุ ประวัติศาสตร์ช่วยให้เกิดความเข้าใจการดำรงอยู่ในอดีต นำไปสู่การเรียนรู้ปัจจุบันและอนาคต

1.1.2 วิธีการทางประวัติศาสตร์

วิธีการทางประวัติศาสตร์ คือ กระบวนการสืบค้นเรื่องราวในอดีตของสังคมมนุษย์อันเกิดจากความอยากรู้อยากเห็น ความสงสัยของนักประวัติศาสตร์หรือผู้สนใจต้องการศึกษา สอบสวน ค้นคว้า ด้วยตนเองจากร่องรอยที่บรรพชนในอดีตสร้างไว้และหลงเหลือมาถึงปัจจุบัน แล้วนำมาพิจารณา เปรียบเทียบอย่างเป็นระบบ เพื่ออธิบายเหตุการณ์สำคัญที่เกิดขึ้นในอดีตว่าเหตุใดจึงเกิดขึ้น เหตุการณ์นั้น เกิดและคลี่คลายอย่างไร วิธีการทางประวัติศาสตร์มี 5 ขั้นตอน ดังนี้

1. การตั้งประเด็นที่ต้องศึกษา ด้วยการตั้งคำถามที่ต้องการศึกษา ได้แก่

- 1.1 **WHAT** เกิดเหตุการณ์หรือเรื่องใดที่เป็นพฤติกรรมของมนุษย์ขึ้นในอดีต
- 1.2 **WHEN** เกิดขึ้นเมื่อใด เป็นการลำดับเหตุการณ์ตามช่วงเวลาก่อน - หลังตามเส้นเวลา Timeline
- 1.3 **WHERE** เกิดขึ้นที่ไหน หรือสถานที่ที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ ประเด็นที่สนใจศึกษา
- 1.4 **WHY** ทำไมจึงเกิดหรือสาเหตุ ปัจจัยที่นำไปสู่เหตุการณ์ รวมถึงผลของเหตุการณ์
- 1.5 **HOW** เกิดขึ้นอย่างไร เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นนำไปสู่การเปลี่ยนแปลง หรือวิวัฒนาการตามช่วงเวลา

ของการเกิดเหตุการณ์อย่างไร

1.6 **WHO** ใคร บุคคลใดที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ หรือประเด็นที่ต้องการศึกษา

2. การสืบค้นและรวบรวมข้อมูลและหลักฐาน คือ การสืบค้นหาหลักฐานที่มีความเกี่ยวข้องกับ **หัวเรื่องหรือประเด็น** ที่กำหนดไว้ ทั้งนี้ต้องเป็นหลักฐานที่สามารถสอบสวนได้ มีความชัดเจนใกล้เคียงกับความเป็นจริง เกิดขึ้นตรงกับหัวเรื่องหรือประเด็นที่กำหนดมากที่สุด แนวทางปฏิบัติ ดังนี้

2.1 หลักฐานชั้นต้นมีความสำคัญและน่าเชื่อถือมากกว่าหลักฐานชั้นรอง แต่หลักฐานชั้นรอง อธิบายเรื่องราวให้เข้าใจได้ง่ายกว่าหลักฐานชั้นต้น เนื่องจากเป็นหลักฐานที่เกิดจากผู้ที่เกี่ยวข้องกับ เหตุการณ์นั้นโดยตรงหรือรู้เห็นด้วยตนเอง เช่น ศิลาจารึก จดหมายเหตุ โบราณสถาน โบราณวัตถุ เป็นต้น

รูปที่ 1.1 เครื่องปั้นดินเผาศิลปะบ้านเชียง
ที่มา : <https://th.wikipedia.org>

รูปที่ 1.2 อักษรบนกระดองเต่า
ที่มา : <https://th.wikipedia.org>

รูปที่ 1.3 ปราสาทหินพิมาย
ที่มา : <https://opga.mountaincall.com>

2.2 การรวบรวมข้อมูลควรเริ่มจากหลักฐานชั้นรองก่อนแล้วจึงศึกษาหลักฐานชั้นต้น ถ้าเป็นหลักฐานประเภทไม่เป็นลายลักษณ์อักษร ควรเริ่มต้นจากผลการศึกษาของนักวิชาการที่เชี่ยวชาญในแต่ละด้านก่อนศึกษาจากของจริงหรือสถานที่จริง

รูปที่ 1.4 ศึกษาจากสถานที่จริง
เจดีย์ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา
<https://th.wikipedia.org/>

รูปที่ 1.5 พงศาวดาร
ฉบับพระจักรพรรดิพงษ์
ที่มา : sites.google.com

รูปที่ 1.6 พระปรางค์ประธานวัดพระราม
ที่มา : <https://th.wikipedia.org>

3. วิเคราะห์และประเมินคุณค่าข้อมูลและหลักฐาน เป็นขั้นตอนสำคัญที่ประเมินคุณค่าว่าเป็นหลักฐานที่แท้จริงหรือไม่ น่าเชื่อถือเพียงใด เพราะหลักฐานบางอย่างที่ค้นพบอาจไม่ใช่ของจริง หรือเกิดจากการสร้างขึ้นเพื่อวัตถุประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่ง หรือเขียนโดยบุคคลที่ไม่ได้อยู่ หรือรู้เห็นเหตุการณ์โดยตรง แล้วมาบันทึกไว้เสมือนได้รู้หรือเห็นเหตุการณ์โดยตรง หรืออาจมีอคติลำเอียง ไม่วางตัวเป็นกลาง การประเมินคุณค่าของหลักฐานนี้เรียกว่า **วิพากษ์วิธีทางประวัติศาสตร์**

3.1 การวิพากษ์หลักฐาน (External Criticism) เป็นการประเมินหลักฐานจากภายนอก เพื่อพิสูจน์ว่าเป็นของจริงหรือปลอม โดยเปรียบเทียบกับหลักฐานอื่น

3.2 การวิพากษ์ข้อมูล (Internal Criticism) เป็นการประเมินหลักฐานจากภายใน เพื่อพิจารณาสิ่งที่ปรากฏในหลักฐานว่าถูกต้องทั้งหมดหรือไม่ เช่น อักษรที่ใช้ในการบันทึก สำนวนภาษา รูปภาพ ร่องจารึก ตำนาน หลักฐานหรือข้อความใดที่ปรากฏว่ามีความถูกต้องน่าเชื่อถือมากน้อยเพียงใด เช่น การกล่าวถึงตัวบุคคล สถานที่ เหตุการณ์ในยุคสมัยของหลักฐาน

4. การวิเคราะห์ สังเคราะห์และเชื่อมโยงความสัมพันธ์หลักฐาน คือ การพยายามทำความเข้าใจความหมาย รายละเอียดของข้อมูล องค์ความรู้ต่าง ๆ ที่ปรากฏอยู่ในหลักฐานว่ามีข้อมูลทางประวัติศาสตร์อะไรบ้าง มีความสมบูรณ์เพียงใด มีจุดมุ่งหมายเบื้องต้นอย่างไร แอบแฝงหรือไม่ ผู้สร้างหลักฐานมีเจตนาอย่างไร ข้อมูลมีความยุติธรรมหรือไม่ โดยพิจารณาจากลีลา อรรถรส การเขียนของผู้บันทึก เพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงที่ปรากฏ

การวิเคราะห์ คือ การแยกแยะข้อมูลที่ได้ออกเป็นประเด็นต่าง ๆ

การสังเคราะห์ คือ การรวมประเด็นต่าง ๆ ที่ผ่านการวิเคราะห์มาใช้ในการจัดหมวดหมู่ให้ตรงกับหัวเรื่องที่กำหนดไว้

5. การนำเสนอข้อเท็จจริง เป็นการนำข้อมูลมาเรียบเรียงใหม่ จากความรู้เดิม ความรู้ใหม่ รวมถึงความคิดใหม่ที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้ เป็นการร้อยพันหรือจำลองเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ขึ้นมาใหม่ อย่างถูกต้องและเป็นกลาง เป็นขั้นตอนสุดท้ายของวิธีการทางประวัติศาสตร์ที่สำคัญมาก เนื่องจากต้องรวบรวมข้อมูลทั้งหมดมาเรียบเรียงให้ตรงกับประเด็นที่สงสัย ต้องการศึกษาเรียนรู้เพิ่มเติม เพื่อถ่ายทอดข้อเท็จจริงผ่านขั้นตอนต่าง ๆ ตามระเบียบวิธีการทางประวัติศาสตร์

1.2

กำเนิดและพัฒนาการของอาณาจักรไทย

1.2.1 รัฐโบราณในดินแดนไทย

ก่อนการสถาปนาอาณาจักรสุโขทัย บริเวณประเทศไทยปัจจุบันได้ปรากฏร่องรอยหลักฐานทางประวัติศาสตร์และโบราณคดีที่แสดงถึงพัฒนาการ ความเจริญรุ่งเรืองของชุมชนที่รวมตัวกันตั้งเป็นแคว้นเป็นอาณาจักรต่าง ๆ มาก่อน

1. อาณาจักรลังกาสุกะ (พุทธศตวรรษที่ 11 - 14)

ตั้งอยู่บริเวณลุ่มน้ำปัตตานีครอบคลุมพื้นที่ตอนล่างของอ่าวไทยด้านตะวันออก มีศูนย์กลางอยู่ที่ปัตตานี (ปัจจุบัน คือ จังหวัดปัตตานี) เป็นเมืองที่ตั้งอยู่บนเส้นทางการค้าและมีความอุดมสมบูรณ์

รูปที่ 1.7 ภาพแสดงอาณาจักรลังกาสุกะ
ที่มา : www.isranews.org

2. อาณาจักรทวารวดี (พุทธศตวรรษที่ 11 - 16) ตั้งอยู่

บริเวณทิศตะวันตกลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยาตอนล่าง ประกอบด้วย เมืองอุททอง เมืองคูบัว เมืองนครชัยศรี เมืองศรีเทพ

3. อาณาจักรโคตรบูร (พุทธศตวรรษที่ 11 - 15) ตั้งอยู่บริเวณสองฝั่งแม่น้ำโขง

ศูนย์กลางอาจจะอยู่บริเวณจังหวัดนครพนมปัจจุบัน

4. อาณาจักรละโว้ (พุทธศตวรรษที่ 11 - 18) ตั้งอยู่บริเวณ

ลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยาตอนล่าง เกิดจากกลุ่มชนที่อาศัยอยู่บริเวณลุ่มแม่น้ำลพบุรี แม่น้ำป่าสัก และแม่น้ำบางปะกง มีเมืองละโว้เป็นศูนย์กลาง

5. อาณาจักรโยนกเชียงแสน (พุทธศตวรรษที่ 12 - 16) ตั้งอยู่

บริเวณที่ราบลุ่มแม่น้ำกก ปัจจุบันคือ อ.เชียงแสน จ.เชียงราย

6. อาณาจักรศรีวิชัย (พุทธศตวรรษที่ 12 - 17) เกิดจากการ

รวมตัวของเมืองต่าง ๆ ทางตอนใต้ของไทย มีอาณาเขตครอบคลุมไปจนถึงมลายู สุมาตรา ชวา ชองแควบมะละกา เป็นอาณาจักรของชาติพันธุ์มลายูโบราณ

รูปที่ 1.8 ภาพแสดงอาณาจักรทวารวดี

7. อาณาจักรทริภุญชัย (พุทธศตวรรษที่ 13 - 19)

เกิดจากการรวมกลุ่มของเมืองในบริเวณลุ่มแม่น้ำปิงตอนบน ศูนย์กลางอยู่บริเวณ จ.ลำพูน ปัจจุบัน

8. อาณาจักรตามพรลิงค์ (พุทธศตวรรษที่ 14 - 18)

ศูนย์กลางอยู่บริเวณ จ.นครศรีธรรมราช (ปัจจุบัน) มีอาณาเขตติดต่อกับทะเลทั้งด้านตะวันออก - ตะวันตก เป็นแหล่งรวมศิลปวัฒนธรรมของอินเดียและลังกา

รูปที่ 1.9 ภาพแสดงอาณาจักรทริภุญชัย

9. อาณาจักรล้านนา (พุทธศตวรรษที่ 18 - 21) ก่อตั้งขึ้นหลังจากอาณาจักรทริภุญชัยอ่อนกำลัง ในบริเวณที่ราบเมืองเชียงใหม่ และ จ.ลำพูน ปัจจุบัน โดยพญามังรายทำการรวบรวมหัวเมืองทางเหนือเข้าด้วยกัน

1.2.2 อาณาจักรสุโขทัย (พ.ศ. 1792 - 1981)

1. รวปี พ.ศ. 1760 ผู้นำชาวไทย คือ พ่อขุนผาเมืองกับพ่อขุนบางกลางหาวได้ร่วมกันขับไล่ขอมสบาดโขลญลำพงออกไปจากเมืองสุโขทัยได้สำเร็จ ประกาศสถาปนากรุงสุโขทัยเป็นอาณาจักรอิสระ มีเมืองสุโขทัยเป็นราชธานี พ่อขุนบางกลางหาวเป็นกษัตริย์ปกครองสุโขทัย พระนามว่า **พ่อขุนศรีอินทราทิตย์** นับเป็นปฐมกษัตริย์แห่งราชวงศ์สุโขทัย ในปี พ.ศ. 1792 เป็นต้นมา

2. อาณาจักรสุโขทัยปกครองโดย **ราชวงศ์พระร่วง** เพียงราชวงศ์เดียว โดยมีพ่อขุนศรีอินทราทิตย์เป็นปฐมกษัตริย์ และสืบทอดต่อมารวม 9 พระองค์ ตลอดเวลาเกือบ 200 ปี ดังนี้

ลำดับ	พระนาม	ปีขึ้นครองราชย์	ปีที่สวรรคต	ระยะเวลา
1	พ่อขุนศรีอินทราทิตย์	1792	ไม่ปรากฏ	ระบุไม่ได้
2	พ่อขุนบานเมือง	ไม่ปรากฏ	1822	ระบุไม่ได้
3	พ่อขุนรามคำแหงมหาราช	1822	1841	19 ปี
4	พระยาเลอไทย	1841	ไม่ปรากฏ	ระบุไม่ได้
5	พระยาร่วงนำถม	ไม่ปรากฏ	1890	ระบุไม่ได้
6	พระมหาธรรมราชาที่ 1 (ลิไทย)	1890	1911	21 ปี
7	พระมหาธรรมราชาที่ 2	1911	1942	31 ปี
8	พระมหาธรรมราชาที่ 3 (ไสยลือไทย)	1942	1962	20 ปี
9	พระมหาธรรมราชาที่ 4 (บรมपाल)	1962	1981	19 ปี

3. อาณาจักรสุโขทัยเจริญรุ่งเรืองที่สุดในรัชสมัยพ่อขุนรามคำแหงมหาราช ซึ่งใช้ระบบการปกครองแบบบิดากับบุตร **ปิตุราชา** ต่อมาได้นำระบบธรรมราชาเป็นระบบที่พระราชบิดาและราษฎรมาใช้ในการปกครอง ทำให้ฐานะกษัตริย์เปลี่ยนจากพ่อขุนเป็นพระยา (พญา) ในรัชสมัยพ่อขุนรามคำแหงมหาราช มีการติดต่อค้าขาย

กับอาณาจักรจันทบูรทะเล สร้างความมั่นคงให้แก่สุโขทัย เส้นทางลำเลียงสินค้า คือ เส้นทางแม่น้ำ โดยเฉพาะแม่น้ำเจ้าพระยา ต่อเมื่อแคว้นต่าง ๆ ในลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยาดำรงตนเป็นอิสระ สุโขทัยมีที่ตั้งดีกว่า ทำให้เส้นทางขนส่งสินค้าถูกตัดขาดโดยปริยาย เศรษฐกิจของสุโขทัยจึงเสื่อมลง การทำมาหากินของราษฎรเริ่มฝืดเคือง

4. พ.ศ. 1962 พระมหาธรรมราชาที่ 3 เสด็จสวรรคตที่เมืองสองแคว เกิดจลาจลแย่งชิงอำนาจระหว่างพญาบาลเมืองกับพญาราม ทำให้เกิดความอ่อนแอทางการเมืองภายใน เปิดโอกาสให้อยุธยาเข้าแทรกแซง สมเด็จพระนครินทราธิราชแห่งอาณาจักรอยุธยาเสด็จขึ้นมหาราชแห่ง ปรตเกล้าฯ ให้พญาบาลเมืองเป็นพระมหาธรรมราชาที่ 4 ได้ครองเมือง เมื่อสิ้นรัชกาลไม่ปรากฏผู้จะปกครองอีกต่อไป จากนั้นจึงรวมเข้ากับอาณาจักรอยุธยาในปี พ.ศ. 1981

1.2.3 อาณาจักรอยุธยา (พ.ศ. 1893 - 2310)

อาณาจักรอยุธยาก่อเกิดใน พ.ศ. 1893 เป็นช่วงที่อาณาจักรสุโขทัยเริ่มเสื่อมอำนาจลง **พระเจ้าอู่ทอง** ผู้มีอำนาจปกครองแคว้นอโยธยาบริเวณดินแดนลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยาตอนล่าง ได้อพยพผู้คนหนีโรคระบาดมาตั้งเมืองใหม่ที่หนองโสน (บึงพระราม) บนเกาะเมืองอยุธยา ซึ่งเป็นเมืองที่มีแม่น้ำสำคัญไหลผ่าน 3 สาย คือ แม่น้ำเจ้าพระยา แม่น้ำป่าสัก แม่น้ำลพบุรี สถาปนารุงศรีอยุธยาเป็นราชธานีขนานนามว่า **กรุงเทพทวารวดีศรีอยุธยา** แล้วเสด็จขึ้นครองราชย์ ทรงพระนามว่า **สมเด็จพระรามาธิบดีที่ 1** ปฐมกษัตริย์แห่งราชวงศ์อู่ทอง ซึ่งเป็นผู้นำที่เข้มแข็ง อาณาจักรอยุธยามีความมั่นคงทั้งสภาพเศรษฐกิจและจำนวนผู้คน รวมถึงปัจจัยสำคัญต่าง ๆ ได้แก่

1. ปัจจัยทางภูมิศาสตร์ รุงศรีอยุธยาตั้งอยู่บริเวณที่ราบลุ่มกว้างใหญ่มีแม่น้ำแหล่งน้ำจำนวนมาก มีความอุดมสมบูรณ์ ทำให้การทำเกษตรกรรมได้ผลดีมีแม่น้ำสำคัญหลายสายไหลผ่าน ได้แก่ แม่น้ำลพบุรี ทางเหนือ แม่น้ำป่าสักทางตะวันออก แม่น้ำเจ้าพระยาทางตะวันตกและทางใต้ ทำให้อยุธยามีสภาพเป็นเกาะและตั้งอยู่ไม่ไกลจากอ่าวไทยจึงติดต่อกับหัวเมืองต่าง ๆ ได้สะดวก ทำให้กรุงศรีอยุธยาพัฒนาเป็นเมืองท่าที่สำคัญของภูมิภาค มีการติดต่อค้าขายกับดินแดนต่าง ๆ ทั้งที่อยู่ใกล้เคียง เช่น เขมร มอญ และดินแดนที่อยู่ห่างไกล เช่น อินเดีย จีน อาหรับ และชาติตะวันตก ทำให้มีรายได้และความมั่นคงทางเศรษฐกิจ รวมทั้งรับอิทธิพลของวัฒนธรรมต่างชาติเข้าสู่อยุธยาอย่างหลากหลาย

2. ปัจจัยทางการเมืองและประวัติศาสตร์

2.1 อยุธยามีความเข้มแข็งทางการเมืองการทหาร มีกำลังไพร่พลมาก เป็นผู้นำทางการเมืองที่ผู้คนยอมรับ จึงให้การสนับสนุนในด้านกำลังคนอย่างเต็มที่

2.2 การดำเนินนโยบายทางการเมืองการทูตที่เหมาะสมกับดินแดนใกล้เคียง พระเจ้าอู่ทองได้อภิเษกสมรสกับเจ้าหญิงแห่งแคว้นสุพรรณภูมิ จึงเป็นการเชื่อมโยงแคว้นละโว้และแคว้นสุพรรณภูมิให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ทำให้ทั้งสองอาณาจักรลดการแข่งขันทางการเมืองซึ่งกันและกัน

2.3 สภาพทางกายภาพของอยุธยาเป็นเกาะมีแม่น้ำล้อมรอบ ทำให้กลายเป็นแนวป้องกันการรุกรานของข้าศึกเป็นอย่างดีโดยเฉพาะช่วงฤดูน้ำหลาก

3. พระมหากษัตริย์แห่งอาณาจักรอยุธยา ตลอดระยะเวลา 417 ปี ที่กรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานีของไทย มีพระมหากษัตริย์ปกครองสืบต่อกันรวม 5 ราชวงศ์ รวมทั้งสิ้น 33 พระองค์ (เรียงลำดับตามการขึ้นครองราชย์)

ลำดับ	พระนาม	ราชวงศ์	ช่วงเวลาครองราชย์	เหตุการณ์สำคัญ
1	สมเด็จพระรามาธิบดีที่ 1 (พระเจ้าอู่ทอง)	อู่ทอง	1893 - 1912 (19 ปี)	สถาปนาอยุธยา
2	สมเด็จพระรามาเสว	อู่ทอง	1912 - 1913 (1 ปี)	สละให้ขุนหลวงพะงั่ว
3	สมเด็จพระบรมราชาธิราชที่ 1 (ขุนหลวงพะงั่ว)	สุพรรณภูมิ	1913 - 1931 (18 ปี)	สุโขทัยยอมอยู่ใต้อำนาจ
4	พระเจ้าทองทัน	สุพรรณภูมิ	1913 (7 วัน)	
	สมเด็จพระรามาเสว	อู่ทอง	1913 - 1938 (6 ปี)	ครองราชย์ครั้งที่ 2
5	สมเด็จพระรามาธิราช	อู่ทอง	1938 - 1952 (14 ปี)	สุโขทัยแยกตัวเป็นอิสระ
6	สมเด็จพระอินทร์ราชา (เจ้านครอินทร์)	สุพรรณภูมิ	1952 - 1967 (15 ปี)	มีอำนาจเหนือสุโขทัย
7	สมเด็จพระบรมราชาธิราชที่ 2 (เจ้าสามพระยา)	สุพรรณภูมิ	1967 - 1991 (24 ปี)	รวมสุโขทัยกับอยุธยา
8	สมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ	สุพรรณภูมิ	1991 - 2031 (40 ปี)	ปฏิรูปการปกครองระบบศักดินา
9	สมเด็จพระบรมราชาธิราชที่ 3	สุพรรณภูมิ	2031 - 2034 (3 ปี)	
10	สมเด็จพระรามาธิบดีที่ 2	สุพรรณภูมิ	2034 - 2072 (38 ปี)	เจริญสัมพันธ์ไมตรีกับโปรตุเกส
11	สมเด็จพระบรมราชาธิราชที่ 4 (หน่อพุทธางกูร)	สุพรรณภูมิ	2072 - 2076 (4 ปี)	
12	พระรัชฎาธิราช	สุพรรณภูมิ	2076 (5 เดือน)	ถูกยึดอำนาจ
13	สมเด็จพระไชยราชาธิราช	สุพรรณภูมิ	2077 - 2089 (12 ปี)	สงครามครั้งแรกกับพม่า
14	ขุนวรวงศาธิราช	สุพรรณภูมิ	2091 (42 วัน)	ไม่ได้รับการยกย่องแต่ผ่านการบรมราชาภิเษก
15	สมเด็จพระมหาจักรพรรดิ (พระเจ้าช้างเผือก)	สุพรรณภูมิ	2091 - 2111 (10 ปี)	สงครามช้างเผือก พระศรีสุริโยทัย ชาติค่อช้าง
16	สมเด็จพระมหินทราธิราช	สุพรรณภูมิ	2111 - 2112 (1 ปี)	เสียกรุงฯ แก่พม่า ครั้งที่ 1
17	สมเด็จพระมหาธรรมราชาธิราชที่ 1 (พระสรเพชญ์ที่ 1)	สุโขทัย	2112 - 2133 (21 ปี)	อยู่ในฐานะประเทศราชของพม่า พระนเรศวร ประกาศอิสรภาพ พ.ศ. 2127

ลำดับ	พระนาม	ราชวงศ์	ช่วงเวลาครองราชย์	เหตุการณ์สำคัญ
18	สมเด็จพระนเรศวรมหาราช (พระสรเพชญ์ที่ 2)	สุโขทัย	2133 - 2148 (15 ปี)	สงครามยุทธหัตถี ประกาศอิสรภาพ
19	สมเด็จพระเอกาทศรถ (พระสรเพชญ์ที่ 3)	สุโขทัย	2148 - 2153 (5 ปี)	ส่งทูตไทยไปฮอลันดา
20	พระศรีเสาวภาคย์ (พระสรเพชญ์ที่ 4)	สุโขทัย	2153 - 2154 (1 ปี)	
21	สมเด็จพระเจ้าทรงธรรม (พระอินทราชา)	สุโขทัย	2154 - 2171 (17 ปี)	
22	สมเด็จพระเชษฐาธิราช	สุโขทัย	2171 (8 เดือน)	
23	พระอาทิตย์วงศ์	สุโขทัย	2172 (38 วัน)	
24	สมเด็จพระเจ้าปราสาททอง (พระสรเพชญ์ที่ 5)	ปราสาททอง	2172 - 2199 (27 ปี)	
25	สมเด็จพระเจ้าฟ้าไชย (พระสรเพชญ์ที่ 6)	ปราสาททอง	2199 (3 เดือน)	
26	สมเด็จพระศรีสุธรรมราชา (พระสรเพชญ์ที่ 7)	ปราสาททอง	2199 (2 เดือน)	
27	สมเด็จพระนารายณ์มหาราช	ปราสาททอง	2199 - 2231 (32 ปี)	ส่งราชทูตไทยไปฝรั่งเศส
28	สมเด็จพระเพทราชา	บ้านพลูหลวง	2231 - 2246 (15 ปี)	
29	สมเด็จพระสรเพชญ์ที่ 8 (พระเจ้าเสือ)	บ้านพลูหลวง	2246 - 2252 (5 ปี)	
30	สมเด็จพระสรเพชญ์ที่ 9 (พระเจ้าท้ายสระ)	บ้านพลูหลวง	2252 - 2275 (23 ปี)	
31	สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศ	บ้านพลูหลวง	2275 - 2301 (26 ปี)	
32	สมเด็จพระเจ้าฟ้าอุทุมพร (ขุนหลวงหาวัด)	บ้านพลูหลวง	2301 (2 เดือน)	สละราชสมบัติ
33	สมเด็จพระที่นั่งสุริยาศน์อมรินทร์ (พระเจ้าเอกทัศ)	บ้านพลูหลวง	2301 - 2310 (9 ปี)	เสียกรุงฯ ครั้งที่ 2 แก่พม่า พ.ศ. 2310

อยุธยาดำรงความเป็นอาณาจักรที่ยิ่งใหญ่ มีความรุ่งเรืองมาตั้งแต่ พ.ศ. 1893 และได้ถึงวาระสิ้นสุดอันเนื่องมาจากพ่ายแพ้ต่อสงครามกับพม่าใน พ.ศ. 2310

1.2.4 อาณาจักรกรุงธนบุรี (พ.ศ. 2310 - 2325)

กรุงธนบุรีเป็นอาณาจักรของคนไทยในช่วงเวลาสั้น ๆ เพียง 15 ปีเท่านั้น ระหว่าง พ.ศ. 2310 - 2325 มีพระมหากษัตริย์ปกครองเพียงพระองค์เดียว คือ สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช

หลังการสูญเสียกรุงศรีอยุธยา (ครั้งที่ 2) เมื่อวันที่ 8 เมษายน พ.ศ. 2310 แก่พม่าแล้ว บ้านเมืองอยู่ในสภาพระส่ำระสายขาดพระเจ้าแผ่นดินปกครอง ประชาชนพากันหลบหนีไปอยู่ตามป่าและหัวเมืองทางไกล รวมตัวกันโดยมีผู้นำคนไทยตั้งตัวเป็นเจ้าชุมนุมขึ้นเพื่อความอยู่รอด

ชุมนุมพระยาตาก ผู้นำกำลังทหารกว่า 500 คน ตีฝ่าวงล้อมข้าศึกออกจากกรุงศรีอยุธยา มารวบรวมพลตามหัวเมืองชายทะเลตะวันออก ตั้งที่มั่นและฐานกำลังอยู่ที่เมืองจันทบุรี เมื่อมีความพร้อมจึงรวบรวมกำลังพลเคลื่อนทัพเรือเข้าโจมตีพม่าที่ค่ายโพธิ์สามต้น จนสามารถกอบกู้เอกราชของชาติไทยให้กลับคืนมาอีกครั้ง

หลังกอบกู้กรุงศรีอยุธยาจากพม่าได้แล้ว เจ้านายและข้าราชการได้พร้อมใจกันอัญเชิญพระยาตากขึ้นเป็นพระเจ้าแผ่นดิน ประชาชนเรียกพระองค์ว่า **พระเจ้าตากสิน**

พระเจ้าตากสินทรงเห็นว่ากรุงศรีอยุธยาถูกพม่าเผาทำลายเสียหายมาก ยากที่จะฟื้นฟูให้เหมือนเดิม ไม่เหมาะสมที่จะเป็นเมืองหลวงอีก จึงทรงย้ายเมืองหลวงมาอยู่ที่กรุงธนบุรี ขนานนามว่า **กรุงธนบุรี ศรีมหาสมุทร** ทรงปราบดาภิเษกขึ้นเป็นกษัตริย์ ทรงพระนามว่า **สมเด็จพระศรีสรรเพชญ์ที่ 8** หรือ **สมเด็จพระบรมราชาที่ 4** (แต่ประชาชนนิยมเรียกว่า สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช หรือสมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรี) ครองกรุงธนบุรีอยู่ 15 ปี นับว่าเป็นพระมหากษัตริย์พระองค์เดียวที่ปกครองกรุงธนบุรี

กรุงธนบุรีเป็นเมืองขนาดเล็กที่ตั้งอยู่ใกล้ปากแม่น้ำ สะดวกทั้งด้านเศรษฐกิจการค้า สามารถติดต่อซื้ออาวุธจากต่างชาติ การลำเลียงอาวุธและเสบียงเข้า - ออกตามหัวเมืองหากเกิดศึกสงคราม

มีป้อมปราการ (วิไชยประสิทธิ์ วิไชยรินทร์) ที่สร้างไว้สมัยอยุธยาหลงเหลืออยู่สามารถป้องกันข้าศึก และเคลื่อนย้ายกองกำลังผู้คนไปตั้งมั่นที่จันทบุรีได้ โดยอาศัยทางเรือหากข้าศึกมีกำลังมากกว่า

การเสื่อมอำนาจของอาณาจักรธนบุรีเกิดจากการจลาจลในกรุงธนบุรี เรียกว่า **กบฏพระยาสุรศักดิ์** ใน พ.ศ. 2325 เป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นโดยความเสื่อมอำนาจของพระเจ้าตากสินมหาราช

เนื่องจากสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชทรงมีสติฟั่นเฟือน สมเด็จพระเจ้าพระยามหากษัตริย์ศึกกลับจากราชการสงครามที่เขมร เข้าปราบกบฏและควบคุมสถานการณ์ไว้ได้ ที่ประชุมขุนนางพร้อมใจกันอัญเชิญให้ขึ้นครองราชย์ เมื่อวันที่ 6 เมษายน พ.ศ. 2325

1.2.5 อาณาจักรรัตนโกสินทร์ (พ.ศ. 2325 - ปัจจุบัน)

กรุงรัตนโกสินทร์เป็นราชอาณาจักรที่ 4 ในยุคประวัติศาสตร์ของไทย เริ่มตั้งแต่การย้ายเมืองหลวงจากฝั่งกรุงธนบุรีมายังกรุงเทพมหานคร ซึ่งตั้งอยู่ทางตะวันออกของแม่น้ำเจ้าพระยา พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช ปฐมกษัตริย์แห่งราชวงศ์จักรีเสด็จขึ้นครองราชสมบัติ เมื่อวันที่ 6 เมษายน พ.ศ. 2325 และได้สร้างพระบรมมหาราชวังแล้วเสร็จในปี พ.ศ. 2328

บริเวณในพระบรมมหาราชวังได้สร้างวัดพระแก้ว (วัดพระศรีรัตนศาสดาราม) เป็นวัดที่ใช้ประกอบพระราชพิธีทางศาสนา เป็นวัดที่ไม่มีพระสงฆ์จำพรรษาอยู่ เมื่อสร้างพระนครเสร็จสมบูรณ์ได้มีการอัญเชิญพระแก้วมรกตมาประดิษฐานที่วัดนี้ และได้พระราชทานนามใหม่ว่า **พระพุทธมหามณีรัตนปฏิมากร** เพื่อให้สอดคล้องกับนามของพระนครใหม่

1.2.6 พระมหากษัตริย์แห่งอาณาจักรรัตนโกสินทร์

นับแต่ **พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช** ทรงสถาปนาราชวงศ์จักรี โดยทรงปราบดาภิเษกขึ้นครองราชย์ เมื่อ พ.ศ. 2325 จนถึงปัจจุบัน เรียกยุคแห่งราชวงศ์นี้ตามนามของราชธานีว่า **ยุคกรุงรัตนโกสินทร์** ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาพระมหากษัตริย์ปกครองสืบต่อกันมาจนถึงปัจจุบันรวม 10 พระองค์ ดังนี้

ลำดับ	พระปรมาภิไธย	เวลาครองราชย์	เหตุการณ์สำคัญ
รัชกาลที่ 1	พระบาทสมเด็จพระปรโมรราชมาหัจจกับริมณารถ พระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช	2325 - 2352 (27 ปี 5 เดือน)	ย้ายราชธานี
รัชกาลที่ 2	พระบาทสมเด็จพระบรมราชพงษเชษฐมเหศวรสุนทร พระพุทธเลิศหล้านภาลัย	2352 - 2367 (14 ปี 10 เดือน)	ยุคทองแห่งวรรณคดี
รัชกาลที่ 3	พระบาทสมเด็จพระปรมาธิวสรธรรมหาเจษฎาบดินทร พระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว	2367 - 2394 (26 ปี 8 เดือน)	ทำสนธิสัญญาเบอร์นี ฉบับแรกกับอังกฤษ
รัชกาลที่ 4	พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาอริยธิดิศรีสุนทร มหามงกุฎ พระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พระสยามเทวมหามกุฏวิทยมหาราช	2394 - 2411 (17 ปี 6 เดือน)	- ยกเลิกกฎหมายจารีต นครบาล - สนธิสัญญาเบาว์ริง - เสียดินแดนบางส่วนครั้งที่ 1
รัชกาลที่ 5	พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาจุฬาลงกรณ์ พระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (สมเด็จพระปิยมหาราช)	2411 - 2453 (42 ปี)	- ประกาศเลิกทาส - เสด็จฯ ประพาสยุโรป - ปฏิรูปการปกครอง - วิกฤตการณ์ รศ. 112
รัชกาลที่ 6	พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาอานันทมหิดล พระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว หรือพระบาทสมเด็จพระ พระรามธิบดีศรีสุนทรมหาวชิราวุธ พระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว	2453 - 2468 (15 ปี 1 เดือน)	- ส่งทหารเข้าร่วมสงครามโลก ครั้งที่ 1 - ก่อตั้งกิจการลูกเสือไทย - ยกเลิกสนธิสัญญา - เป็นสมาชิก UN
รัชกาลที่ 7	พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาประชาธิปก พระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว	2468 - 2478 (9 ปี 3 เดือน)	- เปลี่ยนแปลงการปกครอง - สละราชสมบัติ
รัชกาลที่ 8	พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาอานันทมหิดล พระอัฐมรามาธิบดินทร	2478 - 2479 (11 ปี 3 เดือน)	- สงครามโลกครั้งที่ 2 - ขบวนการเสรีไทย - เสด็จสวรรคต (อุบัติเหตุ)
รัชกาลที่ 9	พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร (พระภัทรมหาราช) พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช	2489 - 2559 (70 ปี 4 เดือน)	- ทรงครองราชย์นานที่สุด - เกิดรัฐประหาร 13 ครั้ง - เหตุการณ์รุนแรงทาง การเมือง
รัชกาลที่ 10	พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาอริยธิดิศรีสุนทร มหาวชิราลงกรณ พระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว	2559 - ปัจจุบัน	

สรุปสาระสำคัญ

วิธีการทางประวัติศาสตร์ เป็นขั้นตอนและกระบวนการของการศึกษาประวัติศาสตร์อย่างมีระบบ มีเหตุผลและเป็นกลาง เชื่อสัจยต่อข้อมูลตามหลักฐานที่ค้นคว้ามา อาจกล่าวได้ว่า วิธีการทางประวัติศาสตร์เหมือนกับวิธีการทางวิทยาศาสตร์ แตกต่างกันว่าวิธีการทางวิทยาศาสตร์สามารถทดลองได้หลายครั้ง จนเกิดความแน่ใจในผลการทดลอง แต่เหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ไม่สามารถทำให้เกิดขึ้นใหม่ได้อีก ผู้ศึกษาประวัติศาสตร์ที่ดีจึงเป็นผู้ที่พินิจอดีตหรือจำลองอดีตให้มีความถูกต้องและสมบูรณ์ที่สุด โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์เพื่อที่จะได้เกิดความเข้าใจอดีต อันจะนำมาสู่ความเข้าใจในปัจจุบัน

ผู้ศึกษาประวัติศาสตร์ที่ดีควรมีคุณสมบัติ คือ มีความรอบคอบ มีความคิดสร้างสรรค์ มีความสามารถในการแยกแยะเรื่องราวได้ดี และเข้าใจเรื่องราวเกี่ยวกับประเด็นทางประวัติศาสตร์ได้ดี

อาณาจักรธนโกสินทร์ก่อตั้งเมื่อ พ.ศ. 2325 จนถึงปัจจุบัน รวมเวลาถึง 240 กว่าปี ในระยะแรกของการก่อตั้งเป็นการฟื้นฟูอำนาจอาณาจักรไทย หากแต่ยังทำไม่ได้เต็มกำลัง เนื่องจากถูกขัดขวางด้วยความขัดแย้งเป็นระยะ ๆ กับพม่า เวียดนาม ลาว กัมพูชา และการเผชิญปัญหาภัยกับประเทศตะวันตก คือ อังกฤษและฝรั่งเศส ในขณะที่พระมหากษัตริย์ไทยในช่วงรัชกาลต้น ๆ ทรงมุ่งมั่นจะทำให้อาณาจักรไทยมีความเจริญมั่นคงเหมือนอาณาจักรอยุธยาที่ผ่านมา